

Sygn. akt I ACa 1572/14

I ACz 2204/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wojciech Kościółek
Sędziowie:	SSA Paweł Rygiel (spr.) SSA Józef Wąsik
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2015 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa **A. R.**

przeciwko **D. K., (...) S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę i rentę

na skutek apelacji pozwanego D. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 5 września 2014 r., sygn. akt I C 97/13 oraz zażalenia powódki od postanowienia w przedmiocie kosztów procesu zawartego w punkcie V wyżej opisanego wyroku

- 1. oddala apelację;**
- 2. zasądza od pozwanego D. K. na rzecz powódki A. R. kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**
- 3. oddala zażalenie;**
- 4. zasądza od powódki A. R. na rzecz strony pozwanej (...) S.A. w W. kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.**

sygn. akt I ACa 1572/14

I ACz 2204/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem, przy częściowym uwzględnieniu powództwa A. R. o zapłatę zadośćuczynienia i renty, Sąd Okręgowy:

- zasądził od pozwanego D. K. na rzecz powódki A. R. kwotę 24.500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 listopada 2012 r.;
- w pozostałej części powództwo przeciwko D. K. oddalił;
- oddalił w całości powództwo skierowane przeciwko pozwanemu (...) SA w W.;
- rozliczył koszty procesu, w tym zasądził od powódki na rzecz pozwanego D. K. kwotę 1.241,90 zł i na rzecz pozwanego (...) SA w W. kwotę 1.817 zł.

W sprawie poza sporem pozostawało, że D. K. był sprawcą wypadku komunikacyjnego, do jakiego doszło w dniu 10 października 1989 r. przy ul. (...) w P. – jadąc samochodem m-ki m. pozwany potrącił przebiegającą przez jezdnię 8-letnią wówczas powódkę. Pozwany został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Kielcach z dnia 26 listopada 1990 r. za to, że naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że kierując samochodem marki M. nr rej. (...) w czasie jazdy ulicą (...) nie zachował należytej ostrożności prowadząc samochód z nadmierną szybkością, a nadto nie obserwował w sposób należyty jezdni, w rezultacie czego potrącił przebiegającą jezdnię nieletnią A. H. (powódkę – aktualnie A. R.), w wyniku czego doznała ona złamania kości prawego podudzia, otarcia naskórka, wstrząśnienia mózgu oraz ogólnego potłuczenia, które naruszyły czynności jej ciała na okres powyżej 7 dni.

Nie były także między stronami sporne okoliczności dotyczące przebiegu leczenia powódki i zakresu doznanych przez nią obrażeń. W związku z tym Sąd wskazał, że na skutek wypadku z dnia 10 października 1989 r. powódka doznała złamania otwartego prawego podudzia oraz urazu uogólnionego ze wstrząśnieniem mózgu i najprawdopodobniej stłuczenia mózgu. Złamanie podudzia spowodowało bezpośrednio po wypadku długotrwały uszczerbek na zdrowiu, istniejący przez okres około 4-5 miesięcy, wielkości 10 %. Cierpienia fizyczne nieznacznego stopnia polegające na dyskomforcie z powodu założenia opatrunku gipsowego na kończynę dolną prawą i niemożności chodzenia istniały przez około 2 miesiące od zdarzenia. Powódka przez okres około 2,5 miesiąca była niezdolna do samodzielnej egzystencji, wymagając w tym czasie opieki osób drugich przez około 3 godz. dziennie. W okresie bezpośrednio powypadkowym, trwającym 2-3 miesiące, była niezdolna do zajęć szkolnych. W chwili obecnej schorzenia chirurgiczno-ortopedyczne są całkowicie wygojone i nie powodują dysfunkcji narządu ruchu. Kończyna prawa jest w pełni sprawna, bez jakichkolwiek zaburzeń czynności, nie istnieje konieczność zakupu leków czy wizyt w poradni ortopedycznej. Nadto nie stwierdzono u powódki psychiatrycznych następstw wypadku, jakkolwiek samo zdarzenie było dla niej silnym urazem psychicznym, wywołującym cierpienia w sferze emocjonalnej i społecznej. Z czasem cierpienia te uległy zmniejszeniu, pozwalając A. R. na powrót do normalnego funkcjonowania psychospołecznego.

Sąd poczynił także ustalenia co do aktualnej sytuacji życiowej tak powódki jak i pozwanego.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał za częściowo uzasadnione roszczenie powódki skierowane przeciwko pozwanemu D. K. o zapłatę zadośćuczynienia.

Odwołując się do treści art. 436 § 1 kc w zw. z art. 435 § 1 kc wskazał, że pozwany ponosi odpowiedzialność wobec powódki za skutki zaistniałego wypadku. Nadto jego odpowiedzialność została przesądzona prawomocnym wyrokiem karnym (art. 11 kpc). Jednocześnie Sąd wskazał, iż – zgodnie z utrwalonym poglądem wyrażonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego – zachowanie się małoletniego poszkodowanego, któremu z powodu wieku winy przypisać nie można (art. 426 kc), może stosownie do art. 362 kc uzasadniać zmniejszenie odszkodowania należnego od osoby odpowiedzialnej za szkodę na podstawie art. 436 kc. Biorąc zatem pod uwagę fakt, że małoletnia w dacie wypadku powódka wtargnęła na jezdnię, przebiegając przed jadącym pojazdem, zasadne – w ocenie Sądu – było ustalenie jej przyczynienia na poziomie 30 %.

Wskazując na okoliczności związane z doznanymi przez powódkę obrażeniami, przebiegiem leczenia, wiekiem powódki, skutkami emocjonalnymi, jak też aktualną sytuację materialną stron oraz to, że pomimo upływu 25 lat pozwany w żaden sposób nie zadośćuczynił krzywdzie powódki, Sąd uznał, że odpowiednią sumą z tytułu zadośćuczynienia (art. 445 § 1 kc w zw. z art. 444 § 1 kc) jest kwota 35.000 zł. Przy uwzględnieniu 30 % przyczynienia się powódki do powstania szkody, zasadne zatem było zasądzenie z tego tytułu od pozwanego kwoty 24.500 zł.

Sąd wskazał także przyczyny oddalenia dalej idących roszczeń powódki w stosunku do pozwanego D. K., jak też oddalenia w całości roszczenia przeciwko pozwanemu (...) SA w W..

Sąd wskazał także, że podstawą rozliczenia kosztów procesu było stosunkowe ich rozliczenie, zgodnie z art. 100 kpc.

Od powyższego orzeczenia, w części uwzględniającej powództwo, apelację wniósł pozwany D. K.. Apelujący zarzucił:

- naruszenie art. 362 kc poprzez niewłaściwe jego zastosowanie polegające na błędnej ocenie stopnia winy stron, a w konsekwencji niepoprawnym przyjęciu, że powódka przyczyniła się do wypadku jedynie w 30 %;

- naruszenie art. 445 § 1 kc w zw. z art. 444 § 1 kc poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, iż kwota 35.000 zł stanowi odpowiednią sumę zadośćuczynienia, a tym samym rażące zawyżenie wysokości zasądanego świadczenia w stosunku do doznanej krzywdy;

- naruszenie przepisu art. 100 kpc w zw. z § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie poprzez błędne wyliczenie kwoty należnej D. K. tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uwzględnieniu podniesionych zarzutów pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez obniżenie zasądzonej od niego na rzecz powódki kwoty, a także poprzez obniżenie kwoty ściąganej od pozwanego z tytułu brakujących kosztów sądowych oraz podwyższenie kwoty zasądzonej od powódki na jego rzecz tytułem kosztów procesu.

Od rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu, w części dotyczącej kosztów zasądzonych od niej na rzecz pozwanego (...) SA, zażalenie wniosła powódka, zarzucając naruszenie art. 102 kpc poprzez jego niezastosowanie. Żaląca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez odstąpienie od obciążenia jej kosztami postępowania wobec tego pozwanego oraz o zasądzenie od (...) SA kosztów postępowania zażaleniowego.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji pozwanego D. K. oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwany (...) SA w W. wniósł o oddalenie zażalenia powódki oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego nie jest uzasadniona.

W pierwszej kolejności wymagają wyjaśnienia granice wniesionej apelacji. Sformułowany wniosek apelacyjny nie jest bowiem precyzyjny – pozwany domaga się w nim „obniżenia zasądzonej kwoty”, nie wskazując tej kwoty w sposób precyzyjny. Uwzględniając jednak, że jako wartość zaskarżenia wskazana została cała zasądzona kwota, jak też pozwany podał, iż zaskarża wyrok co do całego pkt I, zasadne jest takie dokonanie wykładni apelacji, że przedmiotem zaskarżenia jest cała zasądzona od pozwanego kwota, a apelacja zmierza do oddalenia powództwa w całości.

Ustalenia faktyczne dokonane w pierwszej instancji są między stronami niesporne i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

W tym stanie rzeczy w pełni należy podzielić ocenę prawną Sądu Okręgowego – tak co do zasady odpowiedzialności pozwanego wobec powódki, dopuszczalności przyjęcia przyczynienia powódki do powstania szkody, stopnia tego przyczynienia, jak też wysokości kwoty uznanej za odpowiednią sumę zadośćuczynienia.

W sprawie nie budzi wątpliwości ocena, że pozwany ponosi odpowiedzialność na zasadzie ryzyka, zgodnie z art. 436 § 1 kc w zw. z art. 435 § 1 kc. Dodatkowo, skazujący wyrok karny przesądza o winie pozwanego za zdarzenie, którego skutkiem była szkoda powódki.

Trafnie powołuje Sąd I instancji pogląd Sądu Najwyższego, zgodnie z którym zachowanie się małoletniego poszkodowanego, któremu z powodu wieku winy przypisać nie można (art. 426 kc), może stosownie do art. 362 kc uzasadniać zmniejszenie odszkodowania należnego od osoby odpowiedzialnej za szkodę na podstawie art. 436 kc. Wskazać przy tym należy, że dla przyjęcia odpowiedzialności posiadacza pojazdu mechanicznego, stosownie do treści art. 436 kc, nie ma znaczenia ani wina ani bezprawność jego działania. Nawet zatem przyjęcie, że wyłączną przyczyną szkody było nie zawinione zachowanie się poszkodowanego, nie zwalnia posiadacza od odpowiedzialności. Stąd wyrażony w orzecznictwie pogląd, że taka szczególna sytuacja może prowadzić do zmniejszenia (a nie odmowy przyznania poszkodowanemu) odszkodowania.

W niniejszej sprawie nie zachodzi sytuacja, w której to wyłącznie zachowanie powódki pozostawało w związku przyczynowym z powstaniem szkody. Pozwany został skazany prawomocnym wyrokiem karnym za naruszenie zasad ruchu drogowego oraz niezachowanie wymaganej ostrożności. W szczególności pozwany przekroczył dozwoloną prędkość, a – jak wynika z treści opinii biegłego, uwzględnionej przez sąd karny przy wyrokowaniu – zachowanie dozwolonej prędkości umożliwiło uniknięcie potrącenia powódki. W tym stanie rzeczy, przy dodatkowym uwzględnieniu wieku powódki, z uwagi na który – z mocy art. 426 kc – nie ponosi ona odpowiedzialności za skutki zdarzenia, uzasadnione jest uwzględnienie jej przyczynienia tylko w rozmiarze przyjętym przez Sąd Okręgowy.

Podzielić należy rozważania Sądu Okręgowego w zakresie zastosowania art. 445 § 1 kc. Stosownie do treści tego przepisu, zadośćuczynienie, stanowiące formę rekompensaty pieniężnej z tytułu doznanej szkody niemajątkowej, ma być "odpowiednie" do doznanej krzywdy, którą określa się przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności sprawy, w szczególności rozmiaru cierpień fizycznych i psychicznych oraz skutków uszczerbku zdrowia na przyszłość. Zespół tych okoliczności stanowi podstawę faktyczną określenia zadośćuczynienia, zarówno przy precyzowaniu żądania przez poszkodowanego, jak i przy wyrokowaniu. W odniesieniu do zadośćuczynienia pieniężnego z art. 445 § 1 kc. funkcja kompensacyjna musi być rozumiana szeroko, albowiem obejmuje zarówno cierpienia fizyczne, jak i sferę psychiczną poszkodowanego. Wysokość zadośćuczynienia odpowiadająca doznanej krzywdzie powinna być odczuwalna dla poszkodowanego i przynosić mu równowagę emocjonalną, naruszoną przez doznane cierpienia psychiczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2008r., sygn. akt II CSK 536/07, LEX nr 461725) Kryteria istotne przy ustalaniu "odpowiedniej" sumy zadośćuczynienia to: rodzaj naruszonego dobra, zakres i rodzaj rozstroju zdrowia, czas trwania cierpień, wiek pokrzywdzonego, intensywność ujemnych doznań fizycznych i psychicznych, rokowania na przyszłość, stopień winy sprawcy.

Podkreślenia także wymaga, że korekta w postępowaniu odwoławczym przyznanej przez sąd pierwszej instancji tytułem zadośćuczynienia sumy pieniężnej możliwa jest wtedy, gdy suma ta rażąco odbiega od tej, która byłaby adekwatna do rozmiarów doznanej krzywdy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 maja 2008r., I ACa 199/08, Lex nr 470056).

W uwzględnieniu tych rozważań, prawidłowo powołane przez Sąd Okręgowy okoliczności mające znaczenie dla ustalenia wysokości przyjętej za podstawę zasądzenia kwoty, w oczywisty sposób prowadzą do wniosku, że ustalona suma zadośćuczynienia nie jest wygórowana. W szczególności zwrócić należy uwagę, że zakres doznanych obrażeń, przy uwzględnieniu wieku powódki, stopnia cierpień tak fizycznych jak i emocjonalnych, przy braku jakiegokolwiek rekompensaty cierpień pomimo upływu kilkudziesięciu lat od wypadku, w oczywisty sposób musi prowadzić do przyjęcia co najmniej kwoty 35.000 zł jako odpowiedniej. Kwota ta nie przewyższa sum aktualnie zasądanych w podobnych przypadkach.

Nie mogą odnieść skutku okoliczności podnoszone przez apelującego pozwanego, a to upływ 25 lat od daty zdarzenia oraz aktualna sytuacja materialna pozwanego. Zważyć należy, że powódka wytoczyła powództwo przeciwko pozwanemu bezpośrednio po zdarzeniu (w kwietniu 1990 r.) i nie może w związku z tym ponosić negatywnych konsekwencji wynikających z działania Sądu, polegających na nie podjęciu postępowania pomimo ustania przyczyny jego zawieszenia. Z kolei po wydaniu przez sąd karny wyroku skazującego, pozwany winien liczyć się z koniecznością zadośćuczynienia powódce, skoro wyrokiem tym przesądzono o jego odpowiedzialności za szkodę.

Nie jest także uzasadniony zarzut naruszenia art. 100 kpc.. Sąd I instancji w sposób prawidłowy stosunkowo rozliczył między stronami koszty procesu, przy uwzględnieniu, że roszczenie powódki zostało uwzględnione w 30 %. Powódka poniosła koszty postępowania w wysokości 4.300 zł (3.600 zł z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika i 700 zł z tytułu uiszczonych zaliczek na biegłego), pozwany natomiast w wysokości 3.617 zł (3.600 zł z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika i 17 zł z tytułu opłaty skarbowej). Łącznie zatem koszty obu stron wyniosły 7.917 zł. Z tej kwoty powódkę obciążają koszty w 70 % tj. co do kwoty 5.541,90 zł, a pozwanego w 30 % tj. co do kwoty 2.375,10 zł. Pozwanemu należą się zatem od powódki koszty stanowiące różnicę pomiędzy kwotą rzeczywiście przez niego poniesioną a kwotą obciążającą go z tego tytułu tj. 1.241,90 zł (3.617 zł minus 2.375,10 zł), która to kwota została zasądzona w pkt V zaskarżonego wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 kpc, orzekł jak w pkt 1 sentencji, w pkt 2 rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc). Na zasądzone koszty składa się opłata od wynagrodzenia pełnomocnika, ustalona na podstawie § 6 pkt 5 w zw. z § 13 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm).

Nie może także odnieść skutku zażalenie powódki. Sąd Okręgowy trafnie bowiem ocenił, że w sprawie nie zachodzą podstawy do zastosowania art. 102 kpc. Zważyć należy, że podstawową przyczyną oddalenia powództwa w stosunku do (...) SA było przyjęcie za zasadny zarzutu przedawnienia roszczenia. Skoro zatem do zgłoszenia tego roszczenia doszło ze znacznym przekroczeniem terminu przedawnienia, to nie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążenia powódki kosztami procesu. Nie ma przy tym znaczenia, że w sposób wadliwy postępowanie w sprawie było zawieszane ponad 20 lat. Przede wszystkim za zaniechanie Sądu nie odpowiada strona pozwana, co tym samym nie może uzasadniać pozbawienia tej strony możliwości zwrotu kosztów procesu. Po drugie, rzeczą powódki było zgłoszenie roszczenia w odpowiednim czasie, w tym także powódka (jej przedstawiciel ustawowy) miała możliwość złożenia wniosku o podjęcie zawieszonego postępowania. Tym samym spóźnione zgłoszenie roszczenia przeciwko (...) SA było skutkiem bierności powódki.

Z tych względów, na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc, orzeczono jak w pkt 3 sentencji. Nadto, w pkt 4, Sąd zasądził do powódki na rzecz pozwanego (...) SA koszty postępowania zażaleniowego (art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc i art. 397 § 2 kpc), na które składa się wynagrodzenie pełnomocnika zawodowego, ustalone w oparciu o § 6 pkt 3 w zw. z § 12 ust.2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 z późn. zm).